

Gedragprotocol Toermalijn

Inleiding

Uitgangspunt van de Toermalijn is dat elk kind, ouder en/ of medewerker het fijn vindt op school, zich veilig voelt en zichzelf kan zijn. Daarom is het belangrijk, dat er een positief sociaal klimaat heerst op school en in de groep waarin de kinderen verblijven.

Sfeer op school en in de groep heeft alles te maken met de manier waarop we met elkaar omgaan.

Met dit protocol in de hand willen wij werken aan gewenst gedrag. Het protocol biedt houvast en geeft richtlijnen bij het voorkomen en oplossen van ongewenst en grensoverschrijdend gedrag.

Het protocol dient een lijn door de school te zijn waarnaar gehandeld wordt.

Kinderen, ouders en medewerkers die te maken krijgen met ongewenst gedrag moeten zich gehoord gaan voelen en tegelijkertijd moet grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar zijn. Er moet een sfeer van vertrouwen en veiligheid zijn voor een ieder binnen de school.

Visie en Missie

Missie van de Toermalijn is het kind de wereld leren kennen door het geven van kwaliteitsonderwijs vanuit veiligheid, orde en regelmaat.

In de daarop gebaseerde visie speelt positief sociaal emotioneel gedrag een belangrijke rol. Positief sociaal emotioneel gedrag heeft te maken met hoe je in de omgang met de ander een balans vindt tussen handelen uit eigen belang en handelen met het oog op de belangen van een ander, binnen de normen en de waarden die in onze samenleving gelden. Bij het zoeken naar die balans gaan we uit van het kind als individu en het kind als deel van een groep; de groep op school, het gezin als groep, de familie, de buurt en de grote stad. Wij wekken interesses bij leerlingen op die ze niet altijd uit zichzelf hebben op het gebied van sociale kennis, vaardigheden en houdingen. Juist op school geven wij de kinderen de mogelijkheden hun sociale vaardigheden te oefenen en te leren.

Op de Toermalijn werken wij aan positief sociaal gedrag door het:

- werken vanuit een positieve blik: met respect, trots zijn op jezelf en elkaar
- bekrachtigen wat goed gaat/ denken in oplossingen
- voortborduren op wat lukt
- vertrouwen in jezelf
- vertrouwen in de ander, je mag en kan je gevoelens tonen
- confronteren en verzoenen: leer je verplaatsen in de ander en handel daar naar
- accepteren dat ieder mens, ieder kind anders is
- respect hebben voor elkaar.

Op onze school hebben wij vertrouwen in ieders:

- kwaliteit en persoonlijke groei
- verantwoordelijkheid voor eigen handelen
- betrokkenheid.

Op onze school werken we schoolbreed en samen met ouders aan de sociale competenties van kinderen. Wij streven naar:

- een veilig klimaat waar ieder zich veilig voelt om zichzelf te presenteren
- kinderen die bewust zijn van zichzelf en opkomen voor zichzelf op een juiste manier
- ruimte geven aan kinderen en volwassenen om eigen keuzes te maken
- iedereen fouten mag maken en daarop terug mag komen
- ruzies en conflicten uit te spreken
- onze ervaringen te delen, jong en oud, goede en slechte ervaringen
- ieder een eigen verantwoordelijkheid heeft binnen een groep (bijv. een kind in een klas, een ouder van een vereniging, de leerkracht binnen een team)
- elkaar te complimenteren
- wij verwachten veel van de leerlingen, leerkrachten en ouders!

Werken aan sociale competentie.

Op de Toermalijn werken wij constant en consequent aan een veilig positief sociaal klimaat. Het is daarom van belang dat wij aan een aantal basisbehoeften voldoen. Ieder mens, elk kind heeft behoefte aan:

relatie: voelen dat anderen met hem willen omgaan;
autonomie: zijn leven inrichten zoals hij dat zelf wil, zelf beslissingen nemen, zichzelf kunnen zijn;
competentie: ontwikkelen om grip te krijgen op de wereld om hem heen.

Dagelijks wordt gewerkt aan de hand van deze basisbehoeften, in de klas, tijdens de les, in de pauze tijdens sport en spel, enz.

Dit doen wij door iedereen op een positieve wijze te benaderen en door structuur te bieden aan de hand van regels en het uitspreken van verwachtingen en spelen wij in op het niveau van de leerling zodat zij begrijpen wat er verwacht wordt en hoe zij dit kunnen doen. Ook sociale competenties moeten geoefend, geleerd, ontwikkeld worden.

Methode Kanjertraining.

Kanjertraining gaat over het bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat. De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief). Leerkrachten, directie, ouders en kinderen leren op een respectvolle manier met elkaar om te gaan.

Met de Kanjertraining leren kinderen, leerkrachten en ouders zich op een positieve manier te handhaven in sociaal stressvolle omstandigheden. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaat is belangrijker, dat vormt je. Reageer daarom niet met haat, wraak, gezeur, onverschilligheid of cynisme op problemen die zich voordoen in jouw leven. Doe je best er iets van te maken. Zoek oplossingen waarmee je elkaar en de situatie recht doet. Oplossingen die in de toekomst houdbaar zijn.

Kernwoorden van de Kanjertraining zijn: vertrouwen, rust en wederzijds respect, sociale redzaamheid, ouderbetrokkenheid, burgerschap, gezond gedrag en duurzaamheid. (bron, Kanjertraining, 2018)

Versterken van gewenst gedrag

Met eenvoudige interventies voor alle leerlingen wordt het sociale gedrag versterkt. Dit gebeurt door het expliciet maken van gewenst gedrag, het actief aanleren van dit gedrag en het systematisch positief bekrachtigen hiervan. Wanneer leerlingen gewenst gedrag vertonen, complimenteren wij hen. Voor de leerlingen is dit een stimulans en hierdoor zullen zij zich goed voelen en het gewenste gedrag vaker laten zien. Ook wordt gewenst gedrag gestimuleerd door ze een activiteit te laten kiezen, door ze iets materieels uit te laten kiezen (denk aan een sticker) of door te ruilen (bij zoveel smileys of turfstreepjes op het bord gaan wij buiten spelen ed.). Groepsvormende activiteiten zorgdragen bij aan een veilig klassenklimaat.

Regels en afspraken

De school kent schoolafspraken en groepsafspraken, die de omgangsvormen moeten verduidelijken. De regels staan op de website, zijn zichtbaar bij de ingang van de school door middel van de kanjertraining posters en elke klas heeft zijn eigen groepsafspraken.

De groepsafspraken zijn voor alle kinderen van die groep duidelijk. Deze groepsafspraken betreffen onderwerpen als: welke materialen gebruiken wij in de groep, hoe dragen wij zorg voor onze omgeving, concrete afspraken over toiletbezoek, klassenbeurt, huiswerk enzovoorts

Leerkrachten

Leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van gedrag en zijn vaardig in het signaleren en herkennen van ongewenst gedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van dit protocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen in overleg met de intern begeleider. Regelmatig staat sociale competentie en gedrag op de agenda van de vergadering.

Gedagsregels

Binnen de school willen wij structuur bieden aan de kinderen. Dit doen wij onder andere door het uitdragen van de gedragsregel welke zichtbaar zijn op de kanjertraining posters. Wij proberen het aantal regels binnen de school te beperken. Naar onze mening bevordert dit de duidelijkheid voor kinderen en stelt het ons in staat de handhaving van de regels toe te kunnen passen.

Ook de ouders spelen hierbij een belangrijke rol. Wij eisen dat ook zij zich zullen houden aan deze regels. Wanneer dit echter niet het geval is, zullen wij hen daar op aanspreken.

Het volgen van sociale competenties

Om de kinderen te helpen bij de sociaal-emotionele ontwikkeling is het van belang hen te volgen.

Allereerst ziet de leerkracht de kinderen dagelijks. Dit zorgt er voor dat de leerkracht het kind in allerlei verschillende situaties meemaakt. Hoe gedraagt het kind zich ten opzichte van medeleerlingen, ten opzichte van de leerkracht en hoe ziet het zichzelf?

De leerkracht ziet het kind tijdens werkmomenten, maar ook tijdens vrije momenten. Hierdoor krijgt de leerkracht een breder beeld

Leerlingdossier

In het programma *Zien!* wordt genoteerd wat ons opvalt aan het gedrag van het kind. Hier worden ook de interventies die wij plegen opgeschreven.

Rapporten

Op het rapport staat omschreven hoe het gedrag van de leerling ten opzichte van medeleerling, leerkracht en zichzelf is.

Leerlingvolgsysteem ZIEN

Met behulp van het leerlingvolgsysteem ZIEN wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen individueel en per groep twee keer per jaar bekeken. Voor en door ieder kind van groep 5 tot en met 8 wordt een vragenlijst ingevuld, waarmee de sociale competentie in kaart wordt gebracht. In de groepen 1 t/m 4 wordt alleen het leerkrachtgedeelte ingevuld.

Waar nodig wordt specifiek individueel ingezet op gedrag door middel van een OPP. Het OPP wordt door de leerkracht opgesteld, eventueel in samenwerking met de intern begeleider of een gedragspecialist. Het OPP wordt met ouders besproken.

Groepsbespreking

Tweemaal per jaar wordt elke groep besproken met de intern begeleider. Tijdens dit gesprek wordt er ook aandacht besteed aan de sfeer in de groep en hebben wij oog voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Een veilig groepsklimaat staat bij ons hoog in het vaandel.

Leerlingbespreking

Het kan voorkomen dat het lastig is een kind verder te helpen binnen zijn sociaal-emotionele ontwikkeling. Het is daarom prettig te spreken over wat er al gedaan is om het gedrag te verbeteren en wat er nog gedaan kan worden. Leerlingen kunnen vervolgens in overleg met de groepsleerkracht door de IB'er worden aangemeld bij het PPO, het Schoolmaatschappelijk werk, CJG of het onderwijzorgoverleg (OZO).

Overdracht nieuw schooljaar

Bij het overdrachtsgesprek wordt elk kind kort besproken op sociale competentie. Daarnaast wordt het OPP overgedragen en mondeling toegelicht aan de nieuwe leerkracht.

Ouders

Zoals eerder omschreven kunnen wij als school niet *alleen* zorg dragen voor een veilige basisschool. Om dit doel te behalen moeten school en ouders actief samenwerken. Wederzijds vertrouwen in ouders en school draagt ertoe bij dat informatiestromen goed lopen en ongewenst gedrag eerder gesignaleerd wordt.

Om preventief ongewenst gedrag te signaleren, te bespreken en tegen te gaan, worden de volgende acties ondernomen:

- Een gesprek met het kind door de leerkracht of de intern begeleider.
- Ouders op gesprek vragen
- Tijdens het luistergesprek informatie uitwisselen over gedrag.
- Tijdens informatiebijeenkomsten aandacht besteden aan gedrag
- Ouders kunnen thuis bekendheid geven aan de regels en afspraken van de Toermalijn doordat zij in de schoolgids en nieuwsbrief vermeld staan
- Ouders onderschrijven de gestelde regels.

Niveau 0

Gewenste dagelijkse interactie in school en de groep

De leerlingen weten wat van hen verwacht wordt, er gelden duidelijke positief gestelde regels in en buiten de klas. Op school, in de groep ontmoeten we elkaar, er is de gehele dag door veel interactie. De leerkracht zorgt voor een goed pedagogisch leefklimaat (aandacht voor de sociale omgang en groepsdynamiek), hanteert efficiënt klassenmanagement en geeft effectief les, waarbij aandacht is voor verschillen, zelfstandigheid, coöperatief leren en inbreng van de leerlingen. De leerkracht werkt aan een goede *relatie* met de leerlingen, toont belangstelling, geeft veel positieve feedback, complimenteert en bemoedigt de leerlingen.

Niveau 1

De leerling vertoont *lastig* gedrag

Lastig gedrag is een lichte overtreding van een leerling die mogelijk de les verstoort, maar ook weer niet onmogelijk maakt. (Teitler, 2013)

Bijvoorbeeld: kleine conflictjes, luidruchtig zijn, brutaal antwoord geven of onoplettendheid tijdens de les.

De leerkracht geeft de leerling sturing of een kleine interventie. Het uitgangspunt hierbij is dat steeds op een positieve manier wordt aangegeven welk gewenst gedrag er van de leerling verwacht wordt. Het gedrag verdwijnt hierna of zorgt verder niet voor problemen.

De interventies zijn beheerst, beslist, kort en duidelijk.

Het corrigeren van de leerling gebeurt zoveel mogelijk individueel en van dichtbij.

Verplichte stappen:

- De leerkracht brengt de lichte overtreding in kaart en volgt de stappen uit de bijlage. De leerkracht bespreekt deze daarna met de intern begeleider. Samen met de intern begeleider wordt er bepaald of er verdere stappen ondernomen moeten worden en welke interventies er eventueel plaatsvinden.
- Er vindt een gesprek met ouders plaats over het gedrag van het kind in de groep en de eventueel genomen interventies. In dit gesprek wordt ook met ouders over het op één lijn brengen van de benadering van school en thuis van het probleem meegenomen.
- De leerkracht maakt van de gesprekken met het kind, de IB'er en de ouders notities in Parnassys.

Niveau 2

De leerling vertoont *belangrijk* probleemgedrag

Belangrijk gedrag zijn ernstige overtredingen, grote orde verstoringen, waardoor de les geen doorgang kan vinden of de "veiligheid" in het geding komt. (Teitler, 2013)

Lastig gedrag kan ook *belangrijk* probleemgedrag worden als een leerling na herhaaldelijke correctie de les blijft verstoren. De vuistregel is vijfmaal *lastig* is *belangrijk* gedrag.

Voorbeelden van probleem/ grensoverschrijdend gedrag zijn: herhaaldelijk tijdens de les opstaan en door de klas lopen, herhaaldelijk door de klas roepen tijdens de instructie, herhaaldelijk aan andere kinderen zitten op welke manier dan ook, niet in overleg met de leerkracht zelf de klas uitlopen en niet reageren op het verzoek van de leerkracht om hiermee te stoppen .....

Er volgt **altijd** een gesprekje met het kind. In dit gesprek wordt samen met het kind besproken wat het kind *nodig* heeft om het gewenste gedrag te bevorderen.

De leerkracht neemt pedagogische maatregelen om het gedrag van de leerling zodanig te corrigeren dat de leerling, binnen afzienbare tijd, weer kan deelnemen aan de groepsactiviteiten.

De pedagogische maatregel vindt plaats in de groep, in het groepslokaal.

Voorbeelden pedagogische maatregelen:

- Er wordt met een beloningsstelsel gewerkt.

- De leerkracht biedt het kind een saaie vaste prikkelarme plek in de klas om na te kunnen denken (time-out: 6 jaar is 6 minuten.) of rustig te kunnen werken.
- Tafel apart in de klas, uit het groepje halen.
- Zinvol strafwerk in de klas (op papier laten zetten wat gewenst gedrag is, groep 5 t/m 8).

Tijdens een pedagogische maatregel hanteert de leerkracht de volgende vuistregels:

- Blijf rustig en beheerst (rustige gesprekstoel); een professionele opvoeder gebruikt een pedagogische maatregel bewust en met het oog op het doel;
- Corrigeert onmiddellijk na de overtreding;
- Vertel duidelijk waarom je corrigeert, welke afspraak er overtreden is;
- De leerkracht geeft het gewenste gedrag aan.

Let op: De leerkracht heeft aandacht voor het herstel van de relatie.

Er wordt gestreefd naar een gezonde balans tussen straffen en belonen.

Als richtlijn 3: 1 drie beloningen tegen één keer straf.

Wanneer de bovenstaande pedagogische maatregelen geen effect hebben is het noodzakelijk dat de leerkracht het belangrijkprobleem gedrag onderzoekt, zodat de leerkracht kan aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerling. Wanneer de leerkracht hulp nodig heeft om het belangrijk probleemgedrag in kaart te brengen kan de intern begeleider hierbij helpen. De intern begeleider kan de leerkracht ondersteunen en adviseren bij het handelen in de groep. Dit om te voorkomen dat het kind in een volgend niveau terecht komt.

Verplichte stappen:

- Zie verplichte stappen niveau 1.
- De leerkracht heeft contact met de ouders/verzorgers van de leerling voor de interventies en maakt een notitie in Parnassys.
- In samenspraak met de intern begeleider maakt de leerkracht een analyse van de totale ontwikkeling van de leerling en de IB'er bespreekt deze met de schoolcontactpersoon van PPO. Ouders moeten hier toestemming voor geven.
- Gesprek met ouders over mogelijke hulpverlening zoals b.v. SMW

Niveau 3

Herhaaldelijk belangrijk probleemgedrag

Wanneer de pedagogische maatregelen binnen niveau twee niet toereikend zijn en het gedrag niet is verbeterd moet er over gegaan worden, in samenspraak met de IB'er, tot het opstellen van een OPP. Wanneer mogelijk wordt de leerling hierbij betrokken. De ouders worden uitgenodigd om dit te bespreken en te ondertekenen. De leerkracht maakt vanaf nu notities in Parnassys van gesprekken en voorvallen omtrent het gedrag.

In dit plan kunnen de volgende pedagogische maatregelen opgenomen worden:

- Werken met een beloningssysteem.
- Werken met een time- timer.
- Werken met pictogrammen.
- Werken met de 'beertjes methode'.
- Gedragscontract welke met ouders wordt besproken en door ouders wordt ondertekend.
- Check in – check out.

Wanneer het gedrag wat in het individuele hulplan staat beschreven zich ook buiten de groep kan afspelen, is het van belang dat alle collega's hiervan op de hoogte zijn om eventueel aan te sluiten bij de afspraken die de leerkracht in de groep met de leerling hanteert.

Indien deze pedagogische maatregelen uit niveau 2 en 3 niet het gewenste effect hebben, wordt de leerling buiten de groep naar een time-out leerkracht gebracht. De leerkrachten dienen onderling af te spreken wie van wie kinderen als time-out krijgt. De time-out kan voor een afgesproken korte tijd gelden (6 jaar is 6 minuten). Als verwacht wordt dat de leerling zich fysiek of verbaal zal verzetten,

dan worden afspraken gemaakt dat een andere collega de leerling zal brengen en halen na de afgesproken tijd..

Als dit herhaaldelijk voorkomt worden de ouders zo spoedig mogelijk op school uitgenodigd om:

- het gedrag van hun kind te bespreken
- hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid als opvoeders
- gezamenlijk te zoeken naar een pedagogische oplossing.

Bij deze gesprekken zijn de ouders, de groepsleerkracht, de intern begeleider en de directeur/MT+ aanwezig. Indien nodig is ook de contactpersoon van PPO aanwezig. Het gesprek wordt voorbereid door de groepsleerkracht, de intern begeleider en de directeur/MT+. Het gesprek met de ouders wordt vastgelegd door de groepsleerkracht. Dit wordt door alle betrokken partijen ondertekend en in Parnassys opgenomen.

In elke situatie zal er gezocht worden naar een oplossing waarbij het welzijn van de leerling, groep en leerkracht centraal staat (bijvoorbeeld het kind laten ophalen door de ouders). Het is daarbij van belang dat zowel de ouders als de school zich hierin kunnen vinden. Als ouders echt niet mee willen werken aan een oplossing dan wordt de ouders dringend gevraagd een andere school te zoeken voor hun kind. Als de school van mening is dat een kind bedreigd wordt in zijn/haar ontwikkeling kan er melding gedaan worden bij 'Veilig Thuis'.

Verplichte stappen:

- Zie niveau 2
- IB'er organiseert een OZO (breed overleg) met ouders, groepsleerkracht, schoolcontactpersoon PPO, SMW en andere instanties die bij het kind/ gezin betrokken zijn.
- PPO (observatie/ advies), de leerkracht en de IB'er bepalen met elkaar de aanpak in de groep. Eventueel wordt in samenspraak met de directie een strafmaatregel toegepast. Dit wordt met de betrokken ouders besproken
- De leerkracht maakt een Ontwikkelingsperspectief (OPP) (indien deze nog niet aanwezig is)

Niveau 4

Structureel grensoverschrijdend gedrag

In het uiterste geval kan door de directie worden besloten tot schorsing van de leerling voor de rest van de dag of voor meerdere dagen. Dit gebeurt in overleg met het bovenschools management. De leerplichtambtenaar zal op de hoogte worden gebracht. De ouders ontvangen een brief waarin de maatregel wordt beschreven.

Na deze schorsing vindt er een gesprek plaats met het kind, de ouders en de directeur voordat de leerling teruggaat naar zijn/ haar eigen klas.

Wanneer er structureel sprake is van grensoverschrijdend gedrag kan besloten worden tot verwijdering van de leerling van de school. Daarbij gaat de directie na overleg met bovenschools management en bureau Leerplicht op zoek naar een andere school voor de leerling. Zodra die gevonden is, verwijderd de school de leerling volgens de regels die zijn opgesteld door het bevoegd gezag.

Grensoverschrijdend gedrag

In hoofdlijnen kan aangegeven worden waar de grenzen in gedrag liggen. Deze grenzen mogen niet overschreden worden. We maken daarbij onderscheid in zichtbaar gedrag naar de ander toe en de wijze van communicatie met de ander.

Wij accepteren geen:

- pesten, waaronder ook vormen van cyberpesten
- fysieke en/of verbale agressie en intimidatie
- seksueel getinte opmerkingen en/of gebaren
- belediging en discriminatie
- saboterend gedrag

- vernieling uit baldadigheid of opzettelijk
- drugs en alcohol
- wapenbezit
- diefstal
- vuurwerk
- overtreding Leerplichtwet

Dit houdt in dat taalgebruik in de vorm van schelden, vloeken, kwetsen en vernederen ook niet wordt geaccepteerd. Aangezien menselijke communicatie heel verfijnd is, laten we middels lichaamstaal respect voor de ander blijken. Storend, brutaal en manipulerend gedrag accepteren wij niet op school. Daar hoort ook gedrag bij dat erop gericht is om een ander te kwetsen of te negeren/ buiten te sluiten.